

הסיפור שאינו נגמר: הם החלימו מקורונה, אך סובלים ממנה גם כעבור חודשים

תוצאות הבדיקות השליליות אמנם בישרו על החלמתם הרשמית, אך עבור רבים מקרב אלה שחלו בקורונה המאבק לא הסתיים. עייפות, חוסר תיאבון, חרדה, קוצר נשימה - ואפילו אובדן זיכרון לטווח קצר. וזה לפני שמדברים על הטרומה, חוסר האמון במערכת והאפקט הפסיכולוגי. ארבעה מחלימים ומחלימות מספרים על היום שאחרי

הגר שיזף 12.07.2020 07:36

תוצאות הבדיקה שבישרו על החלמה מקורונה הגיעו לפני כחודשיים. עבור סובחי דיאב, בן 62 מטמרה, היה זה אמור להיות סוף הסיפור. ניצחון בתום מאבק כואב שכלל גם הפסדים רבים וטרגדיה משפחתית - מותה של אמו מהנגיף. אולם, דיאב מעיד שגם עכשיו הוא חש כאילו הוא עדיין נמצא באמצע תהליך ממושך שסופו אינו ידוע. "אני הולך עשרה מטרים ומתעייף, אין לי תיאבון", הוא מתאר, "לפני הקורונה לא סבלתי משום דבר כזה".

כמו מחלימים אחרים שמדווחים על תסמינים פיזיולוגיים ונפשיים, דיאב נמצא כעת במעקב רפואי ופסיכולוגי. זהו חלק מנדבך נוסף של הטיפול בנגיף שהחל להיות מוצע בישראל לאחרונה, לאחר שמנהלי מחלקות הקורונה החלו לדווח על מחלימים ששוחררו כשהם בריאים לכאורה - כשלמעשה הם לא היו.

דיאב נדבק, ככל הנראה, בזמן שהות בטורקיה, ממנה שב באמצע מארס. זמן קצר לאחר שתוצאות הבדיקה החיוביות הגיעו, התגלה כי גם אחיו ואמו נדבקו. "הייתי הראשון שחלה בטמרה", משחזר דיאב, מורה לשעבר וחבר בהנהלת המתנס"ס בעיר. הוא מספר שחש דיכאון, אובדן תיאבון וסבל מבעיות נשימה קשות. "כשלקחו אותי לבית החולים ממש ספרתי כמה ימים נשאר לי לחיות, אנשים התקשרו אלי ולא הייתי מסוגל לדבר - פשוט בכיתי כל הזמן".

הוא אושפז בבית החולים רמב"ם במשך כמעט שבועיים. בימיו האחרונים במחלקה, הצוות הרפואי ביקש ממנו לסייע להאכיל את אמו, סמחה, שאושפזה גם היא. היא חששה מהאחים שהיו עטויים בחליפות מיגון. האם מתה מקורונה ב-12 באפריל, שבוע לאחר שדיאב שוחרר למלונית. הוא לא נכח בהלוויה, ובזמן ניחום האבלים כל בני הבית עדיין היו מבודדים. "בנוסף לכל מה שקרה, התחושה היא שעד עכשיו אם אני נכנס לאנשהו אנשים מפחדים ממני", מסביר דיאב, "יש סטיגמה עליך כחולה קורונה ואני לא יוצא הרבה מהבית בגלל זה, ומקבל מזה דיכאון".

בינתיים, הוא משתדל להשתמש בחוויה שלו כדי לעודד אחרים לנקוט במשנה זהירות. "אל תחשבו שקורונה זה קל", הוא מזהיר, "אסור להתעלם מזה".

יש אור בקצה

ד"ר אמיר און, מנהל מכון הריאות בשיבא תל השומר, עומד בראש מרפאת מחלימי הקורונה של בית החולים, יחד עם ד"ר יצחק לוי, מומחה למחלות זיהומיות. המרפאה פתחה את דלתותיה לפני יותר

מחודש, לאחר שהתבהר הצורך במעקב וטיפול למחלימים.

און מעיד כי ברוב המחלות הזיהומיות, מצבם של המחלימים משתפר מהר יותר והם חוזרים לאורח חיים נורמלי. אולם בקורונה, הסימפטומים שמלווים מחלימים משמעותיים יותר. כמו היבטים רבים נוספים של הנגיף, התופעה התבררה תוך כדי מתן טיפול. "בהתחלה לא היתה מודעות שצריך לנתב אותם למסגרת של מעקב", הוא מודה.

עד כה, מעיד און, כ-10% מתוך כ-450 מטופלי קורונה שהיו בשיבא בחודשים הראשונים לאחר ההתפרצות, הגיעו לאחר מכן למרפאת המחלימים. "אחת השאלות שעלו בהתחלה היתה אם הקורונה היא מחלה ככל המחלות", נזכר ד"ר און. "הרושם שלנו כרגע זה שזה משהו שונה, בין השאר משום שאנשים יכולים להחלים מעבדתית, כלומר, שהווירוס כבר לא מאותר בגופם, כשפיזית הם עדיין לא החלימו".

לדברי ד"ר און, אחד מהסימפטומים השכיחים ביותר בקרב מחלימים הוא קוצר נשימה, שלעתים מלווה בחרדה ופחד. אלה מופיעים פעמים רבות מתוך חוסר ודאות וחשש ביחס לעתיד. אצל חלק מהמחלימים מוצאים גם ירידה ברמת החמצן בדם ברמה נמוכה מזאת שמצפים למצוא אצל צעירים בשנות ה-20 או ה-30 לחייהם.

פרופ' דוד שטרית, מנהל מערך הריאות במרכז הרפואי מאיר, עומד בראש המרפאה של מחלימי הקורונה בבית החולים. דלתותיה נפתחו לפני כשבועיים, ונכון להיום יש בה כ-100 מחלימים. שטרית מונה עוד כמה תסמינים שנמצאו בקרב מחלימים: "בין השאר, נתקלנו בחולשת שרירים שגורמת לכך שהמחלימים מתעייפים מכל מאמץ קטן, וכן ירידה בדיפוזיה (יכולת החמצן לעבור מדרכי האוויר בריאות לדם - ה"ש) בחולים הבינוניים פלוס", הוא מפרט.

בנוסף, פרופ' שטרית אומר כי חלק מהמחלימים מעידים על פגיעה בזיכרון בטווח הקצר.

אולם, חרף התסמינים שנרשמו בקרב חלק מהמחלימים, שני המומחים מסכימים כי רובם חווים שיפור הדרגתי. "ראיתי גם חולים שהיו מונשמים אצלנו ועברו אשפוז די ארוך וכיום משתפרים להפליא, גם בגיל מבוגר, אז יש אור בקצה המנהרה", מרגיע פרופ' שטרית.

"תחושה הזויה"

נועם שוסטר-אליאסי, קומיקאית בת 33 מתל אביב, מטופלת במחלקת מבריאי קורונה בבית החולים בילינסון בפתח תקוה. היא נדבקה בקורונה, ככל הנראה, בדרך חזרה מארה"ב לישראל, בתום שהות בת כמה חודשים במדינה - ורגע לפני שהשיקה מופע חדש בשם Coexistence My Ass. אולם, לרוע מזלה של שוסטר-אליאסי, הכל נקטע עם פרוץ המגפה שאילצה אותה לשוב ארצה.

בבידוד, זמן קצר לאחר חזרתה, עלה לה החום. "התחלתי להרגיש טעם של מתכת, איבדתי את התאבון, חוש הריח, השתעלתי ושרפו לי הריאות", היא משחזרת.

אחרי כמה ימים קשיי הנשימה התגברו. היא התעלפה והועברה לבית החולים הדסה עין כרם. אולם, גם לאחר שחרורה, היא עדיין לא הרגישה שחזרה לעצמה. "הרגשתי מאוד חלשה, בהלם והתאבון לא חזר", היא נזכרת.

על אף הקשיים שחוותה, שוסטר-אליאסי התכוונה לתרום פלסמה, על מנת לסייע בפיתוח טיפול בנגיף. אך כשהגיעה לבית החולים, גילתה שההמגלובין שלה נמוך מאוד - בעיה שממנה לא סבלה בעבר. "יצאתי מבית החולים בתחושה שאין לי שום תפקיד בעולם", היא מספרת על האכזבה שחשה.

בעקבות שיחות על מצבה, היא נשלחה להערכה פסיכולוגית והמשך מעקב. גם כעת התיאבון שלה לא חזר והיא עדיין סובלת מעייפות וחולשה. לצד זאת, היא מתארת את חוסר הוודאות כקושי מרכזי בהתמודדות. "גם הצוותים הרפואיים לא יודעים מה קורה ומי נגד מי", היא מסבירה. "כשאת חולה בשפעת רופאים יודעים מה להגיד לך, פה זה לא המקרה. הרופאים מאוד נחמדים אבל זה לא באשמתם, בתור חולת קורונה את לומדת ביחד עם הרופאים שלך, זו הרגשה הזויה".

לפני יומיים, היא החליטה להעלות לטוויטר את ההפניה שקיבלה מהמרפאה לשירותי פסיכולוגיה. הודעות ההזדהות לא איחרו לבוא. "הבנתי שחולי קורונה מתמודדים קודם עם המחלה ואז עם תחושות לא פשוטות שקשורות גם להחלמה ולעובדה שאנחנו לא יודעים מה יהיה ומה לעשות עם עצמנו", היא מעידה.

לצד זאת, היא אומרת, היה לה חשוב להעביר מסר: "אני צעירה ועברתי טלטלה, גם ככה התקופה הזאת קשה לכולנו. אז אם אתם יכולים לא להיות חולים בקורונה במהלכה - אל. זה חרא".

גם ניב דשט, בת 27 מתל אביב, מתארת שלל תופעות שחוותה מאז החלמתה הרשמית באפריל. "עד היום אני חווה דופק מהיר", היא מפרטת, "חוש הריח שלי לא חזר לעצמו, לפעמים אני מרגישה סחרחורת גם במנוחה ועייפות לא מוסברת".

דשט, שלומדת הדרכת פילאטיס, מעידה שהיתה בכושר מצוין לפני שחלתה - מצב שעדיין לא שב לקדמותו. "היום כשאני רצה נורא קשה לי לנשום", היא אומרת, "היו לי גם ירידות לחץ דם. חד משמעית, אני מרגישה אחרת".

כשגנית יהודאי, בת 39 ממושב ברקת, גילתה שהיא חולה בקורונה היא היתה בחודש השלישי להריגונה. המסלול הארוך שעברה עד לאבחון שלה, של בעלה ושל בנה בן התשע הותיר אותה חשדנית בנוגע ליעילות המערכת. בעקבות הטלטלות שעברו מהרגע שנכנסו לבידוד ועד שאובחנו, החל הבן לסבול מחרדה. "נכנסתי לבידוד בחודש שלישי ויצאתי בחודש שביעי", היא מספרת. "הייתי צריכה לעשות בדיקת מי שפיר וסקירת מערכות, דברים שחשוב לעשות בגילי, ולא יכולתי. סגרו בשלב מסוים גם את המרפאה שלי באלעד והרגשתי חסרת אונים".

בעזרת רופאת המשפחה שלה, הגיעה יהודאי למרפאת מעקב אחר נשים בהריון שחלו בקורונה, בראשות פרופ' יואב ינון, מנהל היחידה לרפואת העובר בבית החולים שיבא תל השומר. כיום, מטופלות במרפאה כ-30 נשים.

מלבד זאת, במסד נתונים משותף של כמה בתי חולים בארץ נמצאים נתונים של 84 נשים שחלו בנגיף, חלקן אחרי לידה. לדברי פרופ' ינון, המרפאה הוקמה בעקבות שאלות שעלו בקהילה הרפואית והצורך באיסוף נתונים. ינון מסביר כי הרופאים בוחנים שלושה היבטים מרכזיים: האם אם חולה בקורונה תסבול מהמחלה יותר משום ההריון, האם הידבקות גורמת לסיבוכים בהריון והאם הידבקות גורמת להדבקה בעובר.

פרופ' ינון זהיר מלהגיע למסקנות חותכות בשלב זה, ומבהיר כי הוא עדיין נמצא בשלב איסוף הנתונים ובדיקה. אולם, הוא כן מוכן לומר בזהירות: "על פניו, נראה שהנגיף לא גורם לנזק או פגיעה משמעותית בהריון או בעובר, אז אפשר להיות רגועים. מוקדם מכדי להגיד בצורה חד משמעית, אבל אני מאמין שתוך כמה חודשים נהיה יותר חכמים".

יהודאי, שלידת בתה מתקרבת, משתדלת לשמור על קור רוח ומתבדחת: "אמרתי שאם מישהו יחלה בקורונה, כדאי שזאת תהיה אני כדי שארגיע את מי שסביבי".

אך האמון המעורער שלה בתפקוד מערכת הבריאות מתחילת המגפה ממשיך לצוף. "כשהילדה תיוולד, האם אצטרך להילחם כדי שיעשו לה בדיקות סרולוגיות או לא? חוסר האמון שלי הוא בעיקר מול המערכת".